

Vantaan kaupungin lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi Kansaneläkelaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 1 momentin kumoamisesta

Vantaan kaupunki kannattaa ehdotusta, että Kansaneläkelaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 1 momentti kumotaan.

Perustelu: Esitys tekee tärkeällä tavalla näkyväksi lainsäätäjän velvollisuuden suojella myös viranomaisen palveluksessa olevan henkilöstön ja heidän perheenjäsentensä oikeutta turvallisuuteen, koskemattomuuteen ja henkilökohtaiseen vapauteen. Nämä oikeudet on turvattu jokaiselle, myös viranomaisen henkilöstölle, sekä Suomen perustuslaissa että Euroopan ihmisoikeussopimuksessa.

Esitystä koskevassa asetusmuistiossa on kuvattu Kelan henkilöstön kokeman epäasiallisen kohtelun lisääntymistä viime vuosina. Tämä kehityskulku on huolestuttava. Asetusmuistion mukaan uhkaavat tilanteet ja häirintä ovat lisääntyneet erityisesti sen jälkeen, kun perustoimeentulotuen toimeenpano siirrettiin Kansaneläkelaitokselle vuoden 2017 alussa. Erityisesti perustoimeentulotuen käsittely on lisännyt tilanteita, joissa henkeen tai terveyteen kohdistuva uhka kohdistuu Kelan toimihenkilöön tai hänen perheeseensä. Kelan henkilöstöltä saatu palaute ja huoli asiasta ovat asetusmuistion mukaan päivittäistä. Uhkailua on kohdistettu sekä päätöksentekijöihin että asiakasneuvonnassa työskenteleviin henkilöihin.

Asetusmuistion mukaan Kelassa vuonna 2024 toteutettu kokeilu, jossa kaikki perustoimeentulotukipäätökset annettiin ilman ratkaisijan nimeä, rauhoitti tilannetta. Siten ehdotetulla Kansaneläkelaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 1 momentin kumoamisella voidaan edistää hyväksyttävää tavoitetta: Kelan henkilöstön perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että lainvalmistelussa tunnistetaan ilmiön todellinen laajuus ja seuraavassa vaiheessa työ- ja elinkeinoministeriö arvioi tarvittavat muutokset työvoimaviranomaisista koskevaan lainsäädäntöön. Työvoimaviranomaisen ja Kelan asiakkaat, kun ovat usein samoja henkilöitä ja uhkailua, häirintää sekä mustamaalaamista kohdistuu myös työvoimaviranomaisen henkilöstöön.

Työvoimapalveluiden järjestämislakia (380/2023) tulisi myös täsmentää tietosuojasääntelyn osalta niin, että henkilöasiakkaan aiheuttamat turvallisuuspoikkeamat, kuten asiakkaan

työllisyysasiantuntijaan kohdistama uhkaus, voitaisiin kirjata nimenomaisen oikeussäännön perusteella valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen. Tämä kirjausmahdollisuus antaisi nykyistä paremmat välineet varautua asiakastapaamisten turvalliseen toteuttamiseen. Nykyinen oikeussäännös (*järjestämislaki 380/2023, 114 § 1 mom. 3k.*), jonka mukaan henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä: *”työvoimapalvelujen asiakkuuteen ja työvoimaviranomaisen tai Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa asiointiin sekä asiointiin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot”* kaipaa siten täsmennystä.

Lakiin lisättävä uusi oikeussäännös voisi olla sisällöltään seuraavanlainen:

- *”tietoja henkilöasiakkaan aiheuttamista turvallisuuspoikkeamista, jotka ovat kohdistuneet työvoimaviranomaisen henkilöstöön”.*

Tällaiselle henkilötiedolle olisi mahdollista määritellä muita tietoja lyhyempi säilytysaika, jota ei olisi sidottu työvoimaviranomaisen asiakkuuteen. Voimassa olevan järjestämislain (380/2023) 122 §:n 1 momentissa ilmaistun pääsäännön mukaisesti KEHA-keskuksen on poistettava pääsäännön mukaan valtakunnallisesta tietovarannosta kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut neljä vuotta. Turvallisuuspoikkeaman käsite tulisi määritellä järjestämislaisissa (380/2023) tai sen esitöissä. Turvallisuuspoikkeamalla tarkoitettaisiin mm. henkilöasiakkaan työllisyysasiantuntijaan kohdistamaa uhkausta.